

Тарас Петруняк

У того, хто переступає поріг храму та бачить священнослужителя, може виникнути запитання: чому священником може бути лише чоловік? Хіба біля престолу не може стояти і звершувати богослужіння жінка? Дехто навіть звинувачує Церкву у дискредитації жінок, афеміністичні рухи борються за право жіночого священства. Аби зрозуміти, чому Господь доручив не жінкам, а чоловікам це величне служіння, спробуймо наблизитися до першоджерел Таїнства священства.

Серед семи Святих Таїнств, які встановлені Ісусом Христом, виняткове місце займає Таїнство священства – особливе воно тим, що, на відміну від інших шести, його може уділяти лише єпископ. На початку привселюдної проповіді Спаситель обирає учнів для того, щоб зробити їх «рибалками людей» (Мт. 4, 19-20). Саме цей факт називають одним із основних для обґрунтування чоловічого священства. Водночас Христос ні в якому разі не применшує роль жінки, адже неодноразово на сторінках Святого Письма зустрічаємо епізоди, коли Спаситель з милосердям ставиться до жінок: оздоровляє кровоточиву, не засуджує жінку-блудницю, перебуває в домі Марти та Марії, ба більше – саме жінкам вперше з'являється після воскресіння. Але таку важливу місію, як звіщення Доброї Новини, хрещення і відпущення гріхів, Ісус доручає чоловікам – апостолам, які згодом висвячували перших єпископів, а єпископи, відповідно, священників. Чоловіче священство є передане від Самого Христа, який також був чоловіком. І ця традиція, яка відображає не соціологічні особливості епохи, а Господню волю, триває у Христовій Церкві вже більше ніж 2000 років. Про тяглість цієї традиції йде мова у документі Конгрегації у справах віровчення стосовно можливості жіночого священства: «Традиція Церкви стосовно цього була впродовж століть настільки стабільною, що Вчительський Уряд не бачив необхідності втручатись, підтверджуючи принцип, який не зустрічав протиставлення, або захищаючи закон, який не заперечувався. Проте щоразу, коли траплялася нагода проявитися цій традиції, вона засвідчувала волю Церкви відповідати тому взірцю, який їй залишив Господь».

У елліністичному світі, з яким, вийшовши з юдейської Палестини, досить швидко

зустрілася рання Церква, жінки-жриці звершували поганські культу. Греки у цьому питанні не поділяли переконань юдеїв. Хоча деякі філософи й сповідували нижчість жінок, однак історики вказують на існування в імперський період руху за посилення ролі жінки. З Книги Діян апостолів та з Послань Апостола Павла дізнаємося, що деякі жінки співпрацюють з апостолами (пор. Рим 16,3-12; Фил 4,3). Апостол народів перераховує їхні імена наприкінці своїх послань. Деякі з них зробили чимало у справі навернення поган на християнство: Прискилла, Лідія та інші. Наприклад, Прискилла взяла на себе зобов'язання довершити виховання Аполлоса (пор. Ді 18,26); Фива, «сестра наша, служителька церкви в Кенхреях... багатьом стала у пригоді та й мені самому» (пор. Рим 16,1-2). Усі ці факти виявляють в Апостольській Церкві певну еволюцію юдейських звичаїв, проте питання щодо священничих свячень цих жінок не поставало. Апостол Павло вираз «мої співробітники» (Рим. 16,3; Фил 4,2-3) вживає стосовно і чоловіків, і жінок, які так чи інакше допомагають йому в апостольстві. Водночас титул «співробітники Божі» (1 Кор. 3,9; пор. 1 Сол 3,2) він застерігає для Аполлона, Тимотея та самого себе, адже вони безпосередньо посвячені в апостольське служіння, до проповіді Слова Божого.

З історії знаємо, що вже у ранній Церкві єпископи поставляли жінок дияконисами. Слід, однак, зауважити, що це не було таке дияконство, яке ми звикли бачити, наприклад, на Божественній Літургії. Слово δίακονος (диякон) з грецької перекладається як служитель. Головною функцією дияконис у ранній Церкві було служіння ближнім. З практичних і моральних причин саме вони допомагали при хрещенні дорослих осіб жіночої статі (ті мали нагими повністю занурюватись у воду, а потім зодягатись у нову одягу), а також відвідували хворих зі Святими Дарами. Деякі з дияконис навіть сподобилися бути зарахованими Церквою до лику святих, серед яких свята Тетяна Римська, свята Олімпіада, свята Ксенія Римлянка і ще багато інших.

У Російській Православній Церкві на початку ХХст. велася мова про відновлення служіння таких дияконис, однак згодом це питання було відкладене і через більшовицький переворот 1917 р. так і не було зреалізоване. Сьогодні жінок-священнослужителів можна зустріти у протестантизмі, але варто пам'ятати, що розуміння священства у протестантизмі помітно відрізняється від традиційного, адже у них немає погляду на священство як на таїнство. У цій вітці християнства, яка значно спотворила традиційне християнство, збережене древньосхідними (т.зв. монофізитськими і несторіянськими) православними та католицькими Церквами, відсутнє апостольське спадкоємство і святе таїнство Євхаристії, а тому протестантів прийнято називати не Церквами, а церковними спільнотами. Тому коли постало питання висвячення жінок в англіканців, що поставило додаткову перешкоду на шляху до відновлення єдності між християнами, папа Павло VI нагадав позицію Католицької Церкви: «...неприпустимо висвячувати жінок у священство зі справді фундаментальних причин. До таких причин можна віднести: записаний у Святому Письмі приклад Христа, який обрав своїх апостолів лише серед чоловіків; постійна практика Церкви, яка

наслідувала Христа у виборі лише чоловіків; та її Вчительський Уряд, який послідовно встановив, що виключення жінок зі священства є в гармонії з Божим планом щодо його Церкви».

На питання: «чи можливе жіноче священство у Церкві?» дав відповідь святий Іван-Павло II, зазначивши: «Аби усунути будь-який сумнів у питанні великої ваги, яке стосується самого божественного устрою Церкви, в якості мого служіння утверджувати братів (пор. Лк. 22, 32), проголошую, що Церква в жодному разі не має права уділяти жінкам священничі свячення, і що цей вердикт повинен вважатися усіма вірними Церкви як остаточний».

Роль жінки і без священства є значною та важливою. Богородиця не була священником, але відіграла визначну роль в історії спасіння. Марія Магдалина сподобилася звістити світові подію Христового воскресіння. Тому той факт, що лише чоловік може бути священником, не робить жінку меншовартісною в очах Бога. Церква сподівається, що жінки-християнки вповні усвідомлять велич і унікальність своєї місії: сьогодні вони покликані як до оновлення та гуманізації суспільства, так і до відкриття людям справжнього обличчя Церкви-матері. За словами папи Івана Павла II, «відстоюючи гідність жінок та їх покликання, Церква висловила честь і вдячність тим з них, які, вірні Євангелії, у всі часи брали участь в апостольській місії всього народу Божого. Йдеться про святих мучениць, дів, матерів у сім'ях, які мужньо засвідчили свою віру і, виховуючи своїх дітей у дусі Євангелії, передавали віру і традицію Церкви».

Тарас ПЕТРУНЯК, Кілька слів про жіноче священство // СЛОВО №1 (81), березень-травень 2020